

T.B.M.M.
BARİŞ ve DEMOKRASİ PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı: 2934
Tarih: 27.03.2013

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İstiklal Mahkemelerinin zabıtlarının, tutanaklarının, karar ve ifadelerinin hiçbir kısıtlama olmaksızın tüm araştırmacılara açılması hakkında kanun teklifim gerekçesiyle birlikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Altan TAN
Diyarbakır Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	Anayasa			
Esas Komisyon	Adalet			
Tarih:	05 Nisan 2013		E. No: 2/1396	
Ysm.Uzm.	Bşk.Yrd.	Başkan	Gn.Sek.Yrd.	Gn.Sek.
TBMM BAŞKANI				

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
27 Mart 2013
Numara:

T B M M KÜTÜPHANE VE ARŞİN HİZM. BAŞKANLIĞI
27 Mart 2013
NO: 195698

GENEL GEREKÇE

TBMM'nin Ankara'da toplandığı günlerde iç isyanların, millî ordunun kurulmasına karşı çıkanların ve askerden kaçma olaylarının önünü alabilmek için 29 Nisan 1920'de Hiyanet-i Vataniye Kânunu çıkarılmıştır. Bu yasaya göre adı geçen suçlardan yakalananlar mahkemeye sevk edilecek, yargılanmalar on beş gün içinde sonuçlandırıldıktan sonra TBMM'nin onayı ile cezalar infaz edilecekti. Ancak yasanın uygulanmasındaki aksaklıklar ve mahkemelerin yetersiz kalması üzerine Hiyanet-i Vataniye Kanununda belirtilen suçlarla ilgili davalara bakmak üzere TBMM'nin 18 Eylül 1920 tarih ve 42 sayılı kararı ile İstiklal Mahkemelerinin kurulması kararlaştırılmıştır.

İlk dönem İstiklal Mahkemeleri Ankara'daki hariç 1921 yılında kapatılmıştır. Daha sonralarında ise 4 Mart 1925 tarihli Takrir-i Sükûn (Huzur ve Güveni Sağlama) Kanunu'nu ile kurulan 'İkinci Dönem İstiklal Mahkemeleri' ise muhalefetin büyük direnişi ile karşılaşmıştır. Sonradan kurulan bu mahkemeler birer devrim mahkemesi niteliğindedir. Uğur Mumcu'ya göre bu kurumlar mahkeme değil, savaş ve ihtilal gibi özel durumlarda isyancı, bozguncu ve karşı devrimcilerin yargılandığı anti-demokratik "infaz kurulları"dır. Ankara'daki İstiklal Mahkemesi ise 1927 yılında kapatılmıştır.

İstiklal mahkemelerinin kararları kesin olup, temyiz yahut itiraz yolu kapalıydı. Mahkemeler kararlarından sorumlu değildi. Mahkeme üyeleri hükümlerini vicdani kanaatlerine göre vereceklerdi. Eylül-Ekim 1920'de Ankara, Diyarbakır, Eskişehir, Isparta, Kastamonu, Konya, Pozantı ve Sivas'ta sekiz ayrı İstiklâl Mahkemesi kurulmuştur. Bu mahkemelerin üyeliklerine Kılıç Ali Bey, Topçu İhsan (Eryavuz), Rasih Hoca (Kaplan), Muhittin Baba (Pars), Hamdi Namık (Gör), Hüsrev Sami (Kızıldoğan), Şeyh Servet Efendi, Tevfik Rüştü (Aras), Mustafa Necati, Abdulkadir Kemali (Öğütçü) ve Refik Şevket gibi milletvekilleri seçilmişlerdir. Özellikle Kel Ali, Kılıç Ali ve Necip Ali idam kararı vermekte meşhurdurlar. Üç Aliler olarak da tanınmaktadırlar.

İstiklâl Mahkemeleri 7 Mart 1927'de görevlerine son verilerek kaldırılmıştır. İstiklâl Mahkemeleriyle ilgili yasa hükümleri ise çok partili hayata geçiş döneminde 4 Mayıs 1949'da Demokrat Parti milletvekillerinin teklifiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

İstiklâl Mahkemelerinin ilk üç yıllık süresi içinde (1920-1923) yargıladıkları insan sayısı 60.000'i bulmuştur. Bunlardan 3000'i idam, 2000'i kalebentlik ve kürek

cezalarına çarptırılmış, 10.000 kadarı beraat etmiş, diğ erleri de para ve hapis cezalarına çarptırılmışlardır. İstiklâl Mahkemeleri çalışmalarının bu ilk devresine ait dosyaların akıbeti meçhuldür. Bu devrede kurulan yirmi   İstiklâl Mahkemesinden hangilerinin dosyaları mevcut, hangilerinin ki kayıp bilinmemektedir. Ancak İstiklâl Mahkemeleri hakkında o devirde görev yapmış olanların yayınladıkları hatıratlardan bilgi sahibi olunabilmektedir. Bunlardan İbrahim Arvas'ın hatıratına göre: "Elazığ'da çeşitli suçlarla mahkemeye sevk edilenler idam cezasına çarptırılıyor ve sonra da 500 altın getirmesi karşılığında serbest bırakılıyordu. Bu suretle şark İstiklâl Mahkemesi Reisliğinden Ankara'ya dönen Ali Saib Beyin yanında 60.000 altını olmuştu." Netice itibariyle bu mahkemeler gerek kuruluş, gerekse çalışma düzenleri itibariyle Anayasaya açıkça aykırıydılar. Mecliste birçok hukukçu bulunduğ  halde mahkeme  yeliğ ne özellikle hukukçu olmayan kimselerin seçilmiş olması izahı mümkün olmayan bir durumdur.

Cumhuriyetin ilanından sonra teşkil olunan İstiklâl Mahkemelerinin çalışmalarına ait dosyalar meclis arşivinde bulunmaktadır. Bu arşivlerin tarihçilerin araştırmalarına açılması ile İstiklal Mahkemelerinin alışmaları ve kararları hakkında daha sıhhatli bilgiler edinilebilecektir. Meclis, İstiklal Mahkemeleri'nin zabıtlarını 2012 yılında kıırarak incelemeye başlamıştır. 1980 sonrası çıkarılan yönetmelikle mühürlenen zabıtların açıklanma yetkisi Meclis Başkanlığı'na bırakılmıştır. Meclis Başkanı Cemil iek'in girişimiyle dokuz kişiden oluşan ve görev yemini yapan ekip 'İzmir suikastı', 'Menemen olayı', 'şeyh Said İsyanı' gibi dava tutanaklarının bulunduğ  915 bin belgelik arşivi taramaktadırlar. Bu taramanın sonuçlarının kamuoyu ile biran önce paylaşılması gerekmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Yakın tarihimizin en önemli hukuk dışı organlarından biri olan İstiklal Mahkemelerinin arşivi henüz açılmamıştır ve bu mahkemelerle ilgili bilgiler, dönemin gazete haberleri ve bu mahkemelere değinen hatıratlardan oluştuğundan, bilgilerimiz ikinci el ve sınırlıdır, bu nedenle yakın tarihimizin önemli bir bölümünü karanlıkta bırakılmaktadır. İstiklal Mahkemeleri faaliyette bulunduğu yedi yıl gibi kısa bir süre içerisinde binlerce insanı yargılayıp idam etmiştir. Bu mahkemeler cumhuriyetin ilk kuruluş yıllarında birer infaz kurumu olarak görev yapmışlardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, İstiklal Mahkemeleri'nin zabıtlarını geçen yıl kırarak incelemeye başlamıştı. 1980 sonrası çıkarılan yönetmelikle mühürlenmiş zabıtların açıklanma yetkisi Meclis Başkanlığı'na bırakılmıştır. Bu zabıtların cumhuriyetin kuruluş yıllarını aydınlatması amacıyla biran önce açıklanması gerekmektedir. Bu konuda araştırma yapan tüm kişi ve kurumlar bu zabıtlara rahatlıkla ulaşması sağlanmalıdır.

Madde 2- Yürürlük maddesidir.

Madde 3- Yürütme maddesidir.

İSTİKLAL MAHKEMESİ KARARLARININ TÜM ARAşTIRMACILARA SERBESTİSİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- İstiklal Mahkemesinin ilk kuruluş tarihi olan 18 Eylül 1920'den kapatıldığı tarih olan 7 Mart 1927'ye kadar olan tüm mahkeme tutanakları ile karar ve ifadelerinin tamamı, bu kanunun yürürlüğe girdiğı tarihten itibaren hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın tüm vatandaşların inceleme ve araştırmalarına açık tutulacaktır.

MADDE 2- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu kanun hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütölür.